

IZVJEŠTAVANJE O KORPORATIVNOJ ODGOVORNOSTI

Doc. dr. Lejla Skopljak, e-mail: lejla.skopljak@iu-travnik.com

Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku

Sažetak: Privredni subjekti koji su ugradili društveno odgovorno poslovanje u svoje aktivnosti najčešće to prezentiraju široj javnosti kao dio svog godišnjeg izvještaja ili kao samostalni izvještaj o korporativnoj odgovornosti. Izvještavanje pomaže privrednom subjektu da jasno postavi ciljeve i mjeri učinak i uspješnost provedenih promjena, a iz dobivenih rezultata se iščitavaju podaci o utjecaju privrednog subjekta na okoliš, društvo i ekonomiju. Objavljivanjem šireg obuhvata informacija o privrednom subjektu omogućava korisnicima tih informacija donošenje kvalitetnijih poslovnih odluka, prvenstveno o investicijama u određene privredne subjekte i finansiranju. Korisnici žele imati informacije na temelju kojih mogu razumjeti poslovni model, strategiju, rizike (uključujući i rizike održivosti) i sistem upravljanja privrednim subjektom. Jedan od važnijih ciljeva privrednog subjekta prilikom sastavljanja i objavljivanja Izvještaja o korporativnoj odgovornosti jeste povećati stepen povjerenja korisnika informacija o samom privrednom subjektu. Putem ove komunikacije sa korisnicima stvara se atmosfera koja počiva na odgovornosti, otvorenosti, transparentnosti, ocjeni rezultata i posvećenosti kompaniji.

Ključne riječi: izvještavanje o korporativnoj odgovornosti, povjerenje, društveno odgovorno poslovanje, poslovne odluke, zainteresovani korisnici

REPORTING ON CORPORATE RESPONSIBILITY

Abstract: Business entities that have incorporated corporate social responsibility into their activities most often present this to the general public as part of their annual report or as a stand-alone report on corporate responsibility. Reporting helps the business entity to clearly set goals and measure the performance and effectiveness of the implemented changes, and from the obtained results, are read data on the influence of the enterprise on the environment, society and economy. Publication of a wider scope of information about a business enables users of this information to make better business decisions, primarily on investments in certain economic entities and financing. Users want information that allows them to understand the business model, strategy, risks (including sustainability risks) and the corporate governance system. One of the more important goals of an entity when compiling and publishing a Corporate Responsibility Report is to increase the level of customer confidence in information about business entity. Through this communication with users, an atmosphere is created based on responsibility, openness, transparency, evaluation of results and commitment to the company.

Key words: reporting on corporate responsibility, trust, corporate social responsibility, business decisions, interested users

1. UVOD

Savremeni tržišni trendovi te razvoj svijesti o društvenoj odgovornosti i zaštiti okoliša potaknuli su promjene u korporativnom izvještavanju, te se sve više naglašava važnost i značajnost integrisanog izvještavanja, odnosno izvještavanje koje pored finansijskih informacija sadrži i nefinansijske informacije.

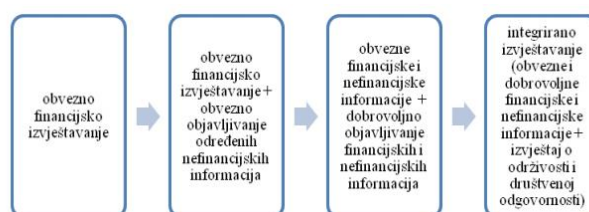
Zainteresovanim korisnicima, koji donose poslovne odluke o investiranju i finansiranju, nisu dovoljne samo finansijske informacije koje su prezentovane u finansijskim izvještajima, jer su im potrebne različite informacije kojima bi dobili širu sliku o poslovanju privrednog subjekta. Finansijski izvještaji pružaju informacije o finansijskom položaju, finansijskoj uspješnosti i novčanim tokovima privrednog subjekta koji su rezultat prošlih poslovnih odluka i odnose se na prošle vremenske periode. A investitorima su potrebne informacije kojima će procijeniti zarade i novčani tokovi privrednih subjekata u budućim vremenskim periodima.

Objavlivanjem nefinansijskih informacija, uz finansijske informacije, jača se transparentnost posovanja privrednog subjekta, a korisnici stječu veće povjerenja u poslovanje i perspektivu poslovanja takvih privrednih subjekata.

Prema Hladika M. i Valenta I. (2018) integrirano izvještavanje je proces koji podrazumijeva finansijsko i nefinansijsko izvještavanje u jednom izvještaju – integriranom izvještaju. Prema tome, integrirani izvještaj je izvještaj koji se treba javno objaviti i koji treba biti dostupan zainteresovanim korisnicima, a u njemu bi trebale biti integrirane finansijske i nefinansijske informacije o privrednom subjektu. Objavlivanje šireg obuhvata informacija o privrednom subjektu omogućava korisnicima tih informacija

donošenje kvalitetnijih poslovnih odluka, prvenstveno o investicijama u određene privredne subjekte i finansiranju. Korisnici žele imati informacije na temelju kojih mogu razumjeti poslovni model, strategiju, rizike (uključujući i rizike održivosti) i sistem upravljanja privrednim subjektom. Razumijevanjem navedenih kategorija korisnicima se pomaže u procjeni kapaciteta privrednog subjekta da stvori održivu vrijednost u kratkom, srednjem i dugom roku.

Slika 1. Razvoj korporativnog izvještavanja

Izvor: Gulin, D., Grbavac, J., Hladika, M. (2016). *Kvaliteta korporativnog izvještavanja kao pretpostavka transparentnosti poslovnih subjekata*. Zbornik radova (Journal of Economy and Business), Posebno izdanje, str. 159.

2. IZVJEŠTAVANJE O KORPORATIVNOJ ODGOVORNOSTI

Društveno odgovorno poslovanje predstavlja način na koji privredni subjekti upravljaju svojim poslovnim procesima kako bi ostvarile pozitivan učinak na društvo, tačnije odnosi se na preuzimanje odgovornosti privrednog subjekta za učinak njegovih aktivnosti na društvo i okoliš, pri čemu te aktivnosti moraju biti u skladu s interesima društva, zatim temeljiti se na etičkom ponašanju i biti u skladu sa zakonom i ostalim pravnim regulativama. Privredni subjekti koji su ugradili društveno odgovorno poslovanje u svoje aktivnosti najčešće to prezentiraju široj javnosti kao dio svog godišnjeg izvještaja ili kao samostalni izvještaj o korporativnoj

odgovornosti. Izvještavanje pomaže privrednom subjektu da jasno postavi ciljeve i mjeri učinak i uspješnost provedenih promjena, a iz dobivenih rezultata se iščitavaju podaci o utjecaju privrednog subjekta na okoliš, društvo i ekonomiju.

U svrhu razvijanja okvira za izvještavanje o održivosti uspostavljen je projekt Global Reporting Initiative (GRI) koji je 2000. godine rezultirao prvom verzijom smjernica. Okvir za izvještavanje je u međuvremenu evoluirao te je 2013. predstavljena četvrta generacija – GRI 4.

Prema Rogošić, A. i Bekavac, J. (2015) GRI okvir je namijenjen privrednim subjektima bez obzira na veličinu, sektor ili lokaciju te sadrži načela (materijalnost, uključenost sudionika, kontekst održivosti, potpunosti, ravnoteže, usporedivosti, tačnosti, pravovremenosti, jasnoće i pouzdanosti) za određivanje sadržaja izvještaja i osiguravanje kvalitete u njemu objavljene informacije.

Okvir sadrži kako opći tako i sadržaj specifičan za određeni sektor, a to su sektorski dodaci koji nadopunjuju smjernice tumačenjima i uputama o tome kako primijeniti smjernice u određenom sektoru te uključuju specifične pokazatelje učinka za taj sektor. Smjernice također obuhvataju standardne podatke čiji opći dio sadrži:

- Strategiju i analizu (opći strateški pregled održivosti privrednog subjekta u cilju osiguranja konteksta za naknadno detaljnije izvještavanje),
- Organizacijski profil (podaci o privrednom subjektu, sjedištu, glavnim tržišnim markama, proizvodima i uslugama, prirodi vlasništva, pravnom obliku i dr.),
- Identificirane materijalne aspekte i granice (pregled procesa koje je privredni subjekt slijedilo pri određivanju sadržaja izvještaja),
- Uključivanje sudionika (pregled uključivanja interesnih grupa privrednog subjekta tokom izvještajnog perioda),
- Profil izvještaja (pregled osnovnih informacija o: izvještaju, njegovom sadržaju kao i pristupu pri podnošenju zahtjeva za vanjskom verifikacijom),

- Upravljanje (informacije o: upravljačkoj strukturi i njenom sastavu, ulogama najvišeg tijela upravljanja u određivanju svrhe, vrijednosti i strategije privrednog subjekta, ovlastima i ocjeni učinka najvišeg tijela upravljanja, ulogama najvišeg tijela upravljanja u upravljanju rizicima, izvještavanju o održivosti i dr.)
- Etiku i integritet (pregled vrijednosti, načela, standarda i normi organizacije te unutarnjih i vanjskih mehanizama privrednog subjekta za traženje savjeta o etičkom i zakonitom ponašanju kao i za izražavanje zabrinutosti zbog neetičkog ili nezakonitog ponašanja i pitanja integriteta).

Jedan od važnijih ciljeva privrednog subjekta prilikom sastavljanja i objavljivanja Izvještaja o korporativnoj odgovornosti jeste povećati stepen povjerenja korisnika informacija o samom privrednom subjektu. Putem ove komunikacije sa korisnicima stvara se atmosfera koja počiva na odgovornosti, otvorenosti, transparentnosti, ocjeni rezultata i posvećenosti kompaniji.

2.1. Međunarodni okvir za sastavljanje Izvještaja o korporativnoj odgovornosti

Finansijsko izvještavanje je obvezno, regulisano i uređeno nacionalnim zakonodavstvom, te se za sastavljanje finansijskih izvještaja primjenjuju se Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja i/ili različiti nacionalni računovodstveni standardi.

Za nefinansijsko izvještavanje ne postoji propisan okvir na nacionalnom i međunarodnom nivou, a prema Hladika M. i Valenta I. (2018) u praksi postoje različiti relevantni međunarodni okviri i to:

- GRI standardi (GRI);
- Međunarodni okvir za pripremu integriranih izvještaja (IR);
- Smjernice za multinacionalna društva Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD);
- Norma (ISO) 26000 Međunarodne organizacije za normizaciju;
- Tripartitna deklaracija o načelima koja se odnose na multinacionalna društva i socijalnu politiku Međunarodne organizacije rada te

- Globalni sporazum Ujedinjenih naroda (UNGC);

Najrašireniji okvir za nefinansijsko izvještavanje danas predstavljaju GRI standardi. Standardizacijom nefinansijskog izvještavanja omogućilo bi se uspoređivanje privrednih subjekata po pitanjima koja se odnose na ekonomske, okolišne i društvene kriterije kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou.

2.2. Regulatorni okvir za sastavljanje Izveštaja o korporativnoj odgovornosti

Na broj privrednih subjekata koja objavljuju nefinansijske izvještaje u velikoj mjeri utječe zakonska regulativa, odnosno činjenica je li zakonom propisana obveza sastavljanja nefinansijskih izvještaja ili se oni pripremaju na dobrovoljnoj osnovi. Također, moguće je da u određenoj zemlji berza propisuje zahtjeve za nefinansijskim izvještavanjem. U osam zemalja u kojima je stopa nefinansijskog izvještavanja 90% ili više propisana je obveza nefinansijskog izvještavanja, a to su: Indija, Indonezija, Malezija, Južnoafrička Republika, Velika Britanija, Francuska, Danska i Norveška (KPMG, 2015).

U Sjedinjenim Američkim Državama nefinansijsko izvještavanje nije zakonom propisano kao obvezno, međutim većina privrednih subjekata objavljuje nefinansijske izvještaje. Odbor za računovodstvene standarde održivosti (engl. Sustainability Accounting Standards Board – SASB) osnovan je 2011. godine koji je donio i razvio računovodstvene standarde za 79 industrija, a standardi omogućuju privrednim subjektima da jednostavnije objavljuju značajne i korisne informacije za sve zainteresovane korisnike.

Na teritoriji Evropske unije, Evropska komisija je Direktivom 2014/95/EU zatražila od svih država članica da u svoje zakonodavstvo implementiraju nove zahtjeve po kojima određeni privredni subjekti moraju sastavljati i nefinansijske izvještaje. Direktiva 2014/95/EU odnosi se na velike privredne subjekte i subjekte od javnog interesa koji imaju prosječni broj

zaposlenih 500 zaposlenih, a Direktivom 2014/95/EU nefinansijsko izvještavanje postaje obvezno za obračunski period koja su počela 1. januara 2017. godine ili tokom kalendarske 2017. godine.

3. IZVJEŠTAVANJE O KORPORATIVNOJ ODGOVORNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

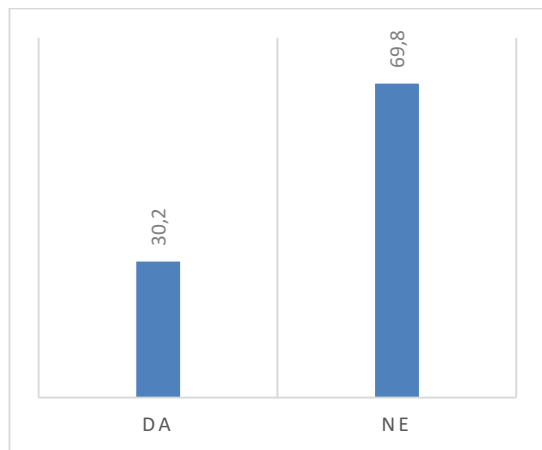
Dionička društva čije dionice kotiraju na berzama bi se trebala pridržavati principa korporativnog upravljanja samim tim bi trebali imati i praksu objavljivanja Izvještaja o korporativnom upravljanju. U Bosni i Hercegovini ovo izvještavanje nije zakonom obavezujuće nego je na dobrovoljnoj osnovi.

Pored finansijskih informacija u ovom izvještaju sadržane su i nefinansijske informacije kao i odnos d.d. prema društvu, na osnovu kojeg bi investitori mogli steći potpuniju sliku o poslovanju i na osnovu toga donijeti poslovnu odluku.

U BiH d.d. se još uvijek u velikoj mjeri ne primjenjuju principi korporativnog upravljanja a samim tim ne objavljuju ni izvještaje o istom.

Analizirali smo ukupno 330 privrednih subjekata koji kotiraju na berzama u Bosni i Hercegovini te rezultati istraživanja pokazuju da smo 30,2% odnosno 49 d.d. objavljuju ove izvještaje i to je uglavnom finansijski sektor odnosno banke i osiguravajuća društva, zatim telekom operateri, elektrodistribucije ili dionička društva koja predstavljaju dio korporacija koje posluju na inostranom tržištu kao što je npr. Kakanj Cement.

Grafikon 1. Procentualni prikaz prakse objavljivanja Izvještaja o korporativnom upravljanju dioničkih društava u BiH u 2017. godini

Izvor: Izračun autora na osnovu prikupljenih podataka

Možemo zaključiti da je ovaj procenat dosta nizak u našoj zemlji ali je i očekivan obzirom da tržište kapitala nije razvijeno i samim tim nije ni razvijen odnos s korisnicima izvještaja o poslovanju privrednog subjekta.

4. ZAKLJUČAK

Nova praksa u korporativnom izvještavanju koja je još uvijek u fazi intenzivnog razvoja i implementacije na međunarodnom nivou jeste integrirani izvještaj odnosno Izvještaj o korporativnoj odgovornosti koji sadrži finansijski i nefinansijski izvještaj. Integrirani izvještaj pruža informacije o načinu na koji privredni subjekt ostvaruje svoju viziju i strategiju posmatrano s aspekta prošlih događaja, ali i perspektive u budućnosti, ukazuje na društvenu odgovornost privrednog subjekta i perspektivu održivosti poslovanja privrednog subjekta.

Objavljivanje nefinansijskih informacija bilo u obliku samostalnih izvještaja ili u okviru integriranog izvještaja značajno doprinosi transparentnosti, jačanju ugleda privrednog subjekta i povećanju povjerenja u poslovanje privrednog subjekta. Nefinansijskim izvještavanjem, a posebno njegovim objavljivanjem u okviru integriranog izvještaja, značajno se podiže kvaliteta korporativnog izvještavanja. Dodanu vrijednost nefinansijskog izvještavanja čini kvantificiranje učinaka

poslovanja privrednog subjekta na društvo, okoliš i ekonomiju u cjelini, a posljedično i utjecaj poslovanja privrednog subjekta na održivi razvoj Hladika i Valenta (2017).

Ključnu ulogu bi trebala odigrati nacionalna zakonodavstva i regulativa koja uređuje korporativno izvještavanje, te zahtjevi berzi za izvještavanjem kotirajućih privrednih subjekata. Propisivanjem obaveznog sastavljanja integriranog izvještaja postigao bi se cilj bolje korporativna komunikacije između privrednih subjekata i svih zainteresiranih korisnika koji zahtijeva saradnju sa regulatornim tijelima, donositeljima standarda, revizorima, računovođama i svim ostalim sudionicima poslovnih procesa koji su zainteresirani za korporativno izvještavanje.

Činjenica je da su privredni subjekti na međunarodnom nivou počeli u sve većem broju i sve većoj mjeri objavljivati nefinansijske informacije. Prema tome, nadamo se da će ovu praksu usvojiti i privredni subjekti u Bosni i Hercegovini.

5. LITERATURA

- [1] Direktiva 2014/95/EU o izmjeni Direktive 2013/34/EU u pogledu objavljivanja nefinancijskih informacija i informacija o raznolikosti određenih velikih poduzeća i grupa. Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=HR>
- [2] Global Reporting Initiative (2017) Sustainability disclosure initiative. Dostupno na: <http://database.globalreporting.org/>
- [3] Gulin, D., Grbavac, J., Hladika, M. (2016). *Kvaliteta korporativnog izvještavanja kao pretpostavka transparentnosti poslovnih subjekata*. Zbornik radova (Journal of Economy and Business), Posebno izdanje.
- [4] Hladika, M. i Valenta, I. (2018). *Integrirano izvještavanje-nova platforma korporativnog*

- izvještavanja*. Hrčak, protal znanstvenih i stručnih radova, JEL: M40, M41, str. 166-186.
- [5] Hladika, M., Valenta, I. (2017). *Nefinancijsko izvještavanje prema zahtjevima Direktive 2014/95/EU*. Računovodstvo i financije, god. LXIII, broj 7, str. 39-44.
- [6] KPMG (2016) Room for improvement – The KPMG Survey on Business Reporting, 2nd edition. Dostupno na: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/06/Room-for-improvement.pdf>
- [7] Rogošić, A. i Bekavac, J. (2015). *Izveštaj o društvenoj odgovornosti prema GRI smjernicama*. Praktični menadžment, Vol. VI, br. 1, str. 84-90.
- [8] Sustainability Accounting Standards Board (SASB). URL: <https://www.sasb.org/sasb/vision-mission/#1470330074770-cc5dfde1-1eec>